

- z-chromosome** เซด-โครโมโซม โครโมโซมเพศเส้นหนึ่งในสองเส้นของสัตว์พวกนกและแมลงบางชนิด เป็นโครโมโซมกำหนดเพศผู้
- zeaxanthin** ซีแซนทิน xanthophyll ที่อยู่ในเมล็ดของข้าวโพดสีเหลือง นอกจากนี้ยังพบได้ในสาหร่ายหลายชนิด พืชพวก bryophyte และพืชที่มีระบบท่อลำเลียงบางชนิด
- zebra** เซบรา 1. ม้าลาย สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมลักษณะคล้ายม้า ลำตัวมีแถบขนสีขาวพาดขวางเป็นระยะ อยู่ในวงศ์ Equidae เช่น ม้าลายเบอร์เชลล์ หรือ bonteauagga (*Egquus burchelli*) 2. ผีเสื้อลาย (*Heliconius charitoneus*) วงศ์ Nymphalidae
- zebu** เซบู *Bos indicus* วัวเอเชียที่เป็นสัตว์เลี้ยง ลักษณะเด่นคือ หนอกเหนือไหล่สูง และเหนียงใต้คอกยาว
- zein** เซอีน (Gr. zeia-เมล็ดข้าวชนิดหนึ่ง) โปรตีนชนิดหนึ่งได้จากข้าวโพด ไม่มีกรดอะมิโนชนิด ไลซีน และทริปโทแฟน
- Z-line** เซด-ไลน์ เส้นเชื่อมบางที่แบ่ง I band ของเส้นใยกล้ามเนื้อลายออกเป็นสองส่วน
- zeran** เซนแรน *Procapra gutturosa* กวางกาเซลล์ในมองโกเลีย
- zero** เซโร (It.) 1. ศูนย์ ใช้สัญลักษณ์ 0 ไม่มีเลข ว่างเปล่า syn: cipher 2. จุดต่ำสุดของมาตรวัด เช่น เทอร์มอมิเตอร์ จุดเยือกแข็งอยู่ที่ศูนย์องศาตามมาตรวัดเซลเซียส
- zeuglodont** เซอกลอดอนท์ ซากดึกดำบรรพ์ของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมคล้ายปลาวาฬ อยู่ในอนุอันดับ Zeuglodontia ฟันคล้ายฟันสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม
- zinc** ซิงค์ (L. zincum) ใช้สัญลักษณ์ Zn เป็นธาตุโลหะที่จำเป็นต่อการเจริญของพืช ถ้าขาดทำให้ใบเหลืองและผิดปกติ ในสัตว์เป็นส่วนประกอบของระบบเอนไซม์บางชนิดและพบในผลึกอินซูลิน
- zoantharian** ซูแอนแทเรียน สัตว์พวกแมงกระพรุนในอนุชั้น Zoantharia ของชั้น Anthozoa ได้แก่พวก ดอกไม้ทะเล และปะการัง
- zoarium** ซูเอเรียม โดโคลนีของสัตว์พวก bryozoan ดู ectoproct
- zoea larva** ซูเอีย ลาร์วา ตัวอ่อนระยะหนึ่งของการเจริญในสัตว์พวกกุ้งบางชนิด เป็นระยะที่อยู่ระหว่าง protozoa และ mysis ลักษณะเด่นเห็นได้ชัด คือ การแบ่งลำตัวออกเป็นส่วน cephalothorax และ abdomen

- มีรยางค์ 8 คู่ เช่น ตัวอ่อนของกุ้งพวก shrimp
- zoetic ชูเอติก (Gr.zoe-ชีวิต) เกี่ยวข้องกับชีวิต syn: vital
- zona โซนา (L.-แถบรอบเอวหรือแกน) 1. แถบรอบเอว หรือแถบรอบแกน 2. โรคอักเสบเฉียบพลัน เป็นโรคที่มีถุงน้ำเล็ก ๆ มารวมกันอยู่ที่ฐานของบริเวณอักเสบ ทำให้เกิดอาการปวดปลายประสาท และตามด้วยเส้นประสาทบางเส้น निकออก syn: herpes zoster
- zona pellucida 1. ชั้นใสขาวไม่มีเซลล์ที่ล้อมรอบเซลล์ไข่ของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 2. zona radiata ของเซลล์ไข่สัตว์มีกระดูกสันหลังบางชนิด เช่น พวกสัตว์เลื้อยคลาน
- zona radiata 1. เยื่อหุ้มไข่แดงของเซลล์ไข่สัตว์มีกระดูกสันหลังพวกสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำและนก 2. เยื่อบางที่มีรอยเส้นผ่าเป็นรัศมีล้อมรอบเซลล์ไข่ของพวกสัตว์เลื้อยคลาน อาจเรียกว่า zona pellucida ก็ได้
- zonation โซเนชัน การแบ่งเขตการแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตในชีวภาค โดยเฉพาะในอุทกภาค โดยกำหนดอาณาบริเวณของแหล่งน้ำออกเป็น ส่วน ๆ
- zone โซน (L.zona-แถบรอบแกน) อาณาบริเวณขนาดเล็ก เขต
- zonite โซไนท์ ปล้องลำตัวของ kinorynch
- zonula ciliaris โซนิวลา ซิลิอาริส เอ็นยิตเลนส์กับ ciliary process ของลูกตา syn: ciliary zonule, zonule of Zinn
- zoo ชู (Gr.zoon-สัตว์) ส่วนสัตว์ เป็นแหล่งรวบรวมสัตว์หลายชนิด โดยเฉพาะเพื่อไว้แสดงและการศึกษา
- zoobenthos ชูเบนทอส สัตว์ที่อาศัยอยู่บริเวณลึกสุดของแหล่งน้ำ ดู benthos
- zoochlorella ชูคลอเรลลา สาหร่ายสีเขียวเซลล์เดียวสกุล *Chlorella* ดำรงชีพอยู่ร่วมกันกับสิ่งมีชีวิตอื่นหลายชนิด เช่น ในโปรโตซัวน้ำจืด ในผนังชั้น gastrodermis ของไฮดรา และในเซลล์ amebocyte ของฟองน้ำ
- zooecium ชูอีเซียม ผนังลำตัวของสัตว์พวก ectoproct ที่หุ้มส่วนที่อ่อนไวข้างใน
- zooflagellate ชูแฟลเจลเลท โปรโตซัวพวกแฟลเจลเลทที่ไม่มีคลอโรฟิลล์ อยู่ในชั้น Zoomastigophorea
- zoogeography ชูจีโอกราฟี สัตวภูมิศาสตร์ คือ วิทยาศาสตร์ว่าด้วยการศึกษาการแพร่กระจายของสัตว์ตามสภาพภูมิศาสตร์

zooglea	ซูกเลีย (Gr.zoon-สัตว์ + gloios-เหนียว) ระยะการเจริญของสิ่งมีชีวิตบางชนิดที่มีแบคทีเรียเข้าไปฝังอยู่ในเมทริกซ์ที่เป็นวัน
zoogleal film	ซูกเลียล फिल्म แผ่นวันบาง ๆ ที่มีแบคทีเรีย สำหรับาย ฟังไจและโปรโตซัวฝังอยู่ภายใน ใช้เคลือบวัสดุที่ใช้สำหรับกรองสิ่งสกปรกในโรงจัดน้ำเสีย
zoid	ซูดอยด์ (Gr.zoon- สัตว์ + eidos- คล้ายคลึง) 1. คล้ายสัตว์ 2. มีรูปแบบคล้ายสัตว์ เช่น สิ่งมีชีวิตที่เจริญโดยการแบ่งเซลล์แบบแบ่งตัว 3. เซลล์สัตว์ที่เคลื่อนที่ได้และสามารถอยู่ได้อย่างอิสระ เช่น (1) โปรโตซัวแต่ละตัวที่อยู่ในโคโลนีของ <i>Volvox</i> (2) แต่ละตัวที่มีรูปร่างต่างกันโคโลนีของไฮดรอยด์ (3) แต่ละตัวในโคโลนีของ <i>ectoproct</i> (4) แต่ละเส้นของตัวที่แบ่งแบบไมออตัยเพศในไส้เดือนสกุล <i>Chaetogaster</i> และในหนอนตัวแบบสกุล <i>Stenostomum</i> (5) แต่ละตัวของโคโลนีของเพรียงหัวหอม <i>cup polyp, polypide</i>
zoology	ซูดอโลยี (Gr.zoon- สัตว์ + logos- ศึกษา) 1. สัตววิทยา คือ วิทยาศาสตร์ว่าด้วยการศึกษาชีวิตสัตว์ตลอดถึงอนุกรมวิธานของสัตว์ 2. หนังสือ หรือเอกสารเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ 3. ชีวิตสัตว์ในแต่ละอาณาบริเวณ
zoonosis (pl. zoonoses)	ซูดอนอซิส (Gr.zoon- สัตว์ + nosos-โรค) โรคติดต่อของสัตว์ที่สามารถติดต่อถึงคนได้ เช่น โรคกลัวน้ำ
zooparasite	ซูดอพาราไซต์ (Gr.zoon-สัตว์ + parasitos-ปรสิต) สัตวปรสิต คือ สัตว์ที่ดำรงชีวิตแบบเบียดเบียนสัตว์อื่นหรือพืช
zoophagous	ซูดอเฟกัส (Gr.zoon-สัตว์ + phagein-กิน) กินสัตว์ หมายถึง ดำรงชีพด้วยการกินเนื้อสัตว์ หรือกินอาหารที่ทำมาจากสัตว์
zoophilous	ซูดอฟิลัส (Gr.zoon-สัตว์ + philein-ชอบ) 1. รักสัตว์ คือ ชอบและเอ็นดูสัตว์ 2. ผสมเกสรโดยใช้สัตว์ไม่ใช่แมลงเช่น ค้างคาว นก
zoophobia	ซูดอโฟเบีย (Gr.zoon-สัตว์ + phobos-กลัว) กลัวสัตว์ หมายถึง ความกลัวสัตว์เกินกว่าปกติที่คนทั่วไปจะกลัว เช่น กลัวสัตว์เลี้ยง
zoophyte	ซูดอไฟท์ (Gr.zoon-สัตว์ + phyton-พืช) สัตว์ที่มีรูปร่างตลอดจนวิธีการเจริญคล้ายพืช ส่วนใหญ่เป็นพวกสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง เช่น พวกไฮดรอซัวที่เกาะติดอยู่กับที่และเจริญแตกกิ่งก้านคล้ายพืช พวกฟองน้ำที่เกาะอยู่กับหินและเจริญรูปร่างคล้ายเห็ด หรือพวกไบรโอซัวที่เกาะ

- อยู่กับที่และเจริญคล้ายเชื้อรา
- zooplankton** ซูอแพลงค์ตอน แพลงตอนสัตว์ ได้แก่ สัตว์ขนาดเล็ก รวมทั้งตัวอ่อนระยะต่าง ๆ ของสัตว์ที่อยู่ในน้ำ ซึ่งจะถูกกินด้วยสัตว์ที่มีขนาดใหญ่ ตามลักษณะการถ่ายทอดพลังงานผ่านทางห่วงโซ่อาหารของระบบนิเวศ เช่น ไรน้ำ โรติเฟอรา
- zoosporangium** ซูอสปอแรงเจียม โครงสร้างที่กำหนดหน้าที่ผลิต zoospore
- zoospore** ซูอสปอร์ (Gr.zoon-สัตว์ + sporos-เมล็ด) สปอร์ที่ว่ายน้ำได้ โดยอาศัยแฟลเจลลาหรือซิเลียช่วยในการเคลื่อนที่ เป็นรูปแบบหนึ่งของการสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศของพวกสาหร่ายและฟังไจหลายชนิด
syn: plano spore
- zootomy** ซูอทอมมี สัตวกายวิภาค คือ การศึกษารูปร่างอวัยวะตลอดถึงเนื้อเยื่อของสัตว์ที่ไม่ใช่มนุษย์ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กายวิภาคเปรียบเทียบ (comparative anatomy)
- zootoxin** ซูอทอกซิน (Gr.zoon-สัตว์ + toxikon-พิษ) ทอกซิน หรือสารพิษที่ผลิตโดยสัตว์ เช่น พิษงู พิษแมงป่อง
- zooxanthellae** ซูแซนเทลลี โปรโตซัวพวกไดโนแฟลเจลเลตที่มีโครมาโทพอร์ลีเหลือง อาศัยอยู่ร่วมกันภายในโปรโตซัวอื่นแบบพึ่งพา เช่น ภายในพวก foraminiferan, radiolarian และในพวก metazoan บางชนิด
comp: zoochlorella
- zorapteran** ซอแรปเทราน แมลงในอันดับ Zoraptera มีเพียงสกุลเดียว คือ *Zoortypus* ลักษณะคล้ายปลวกรวมกันอยู่เป็นโคโลนี พบทางตอนใต้ของสหรัฐ
- zorille** ซอริลล์ *Ictonyx striatus* สัตว์กินเนื้อชนิดหนึ่งในแอฟริกา อยู่ในวงศ์ Mustelidae ขนาดเท่า ferret รูปร่างคล้าย badger หรือหมาหิ้ง จึงมีชื่อว่า ferret-badger ชื่ออื่นคือ zoril, zorilla
- zoster** ซอสเทอร์ (Gr.zoster-แถบรอบแกน) คือ herpes zoster
ดู zona
- zubr** ซิวบร ภาษายุโรปที่ใช้เรียกปลุสัตว์อินเดียนที่มีหนอก
- zygantra** ไซแกนทรา (Gr.zygon-เชื่อมต่อ + L.antrum-ช่อง โพรง) ด้านหลังของ neural arch ของกระดูกสันหลังข้อแรกซึ่งจะไปต่อสัมผัสกับ zygosphenne ของกระดูกสันหลังข้อถัดไป พบในพวกสัตว์เลื้อยคลาน

บางชนิด

- zygapophysis** ไชกะพอไฟซิส (G.zygon-เชื่อมต่อ + apo-จาก + physis-เจริญ) แ่งที่ยื่นออกไปจากส่วนบนของ neural arch ของกระดูกสันหลังแต่ละข้อ มี 2 แ่ง ทำหน้าที่ต่อสัมผัสกับกระดูกสันหลังข้อข้างเคียง
- zygodactyl** ไชกอแดกทิล (Gr.zygon-เชื่อมต่อ + dactylos-นิ้ว) 1. นิ้วมือหรือเท้าตั้งแต่ 2 นิ้วขึ้นไปมาเชื่อมติดกัน syn: syndactyl 2. มีนิ้วเท้า 2 นิ้วอยู่ด้านหน้าและ 2 นิ้วแยกมาด้านหลัง เช่น ในพวกนกหัวขวาน comp: heterodactyl
- zygogenesis** ไชกอเจเนซิส (Gr.zygon-เชื่อมต่อ + genesis-การผลิต) การสืบพันธุ์โดยมีการรวมกันของเซลล์เพศผู้และเพศเมีย ได้เป็นไซโกต
- zygoid** ไชกออไซด์ (Gr.zygon-เชื่อมต่อ + eidos-คล้ายคลึง) 1. diploid 2. คล้ายไซโกต เช่น การเจริญแบบ zygoid parthenogenesis
- zygoma** ไชกอมา (Gr.-กระดูกแก้ม) 1. กระดูกแก้ม คู่ malar bone syn: os zygomaticum 2. กระดูกขาวยาวโค้งที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่าง zygomatic process ของกระดูกขมับ(temporal) และกระดูกแก้ม(malar) syn: arcus zygomaticus
- zygomatic** ไชกอเมทิก เกี่ยวข้องกับ zygoma
- zygomatic arch กระดูกโค้งที่อยู่แต่ละข้างของแก้ม เกิดจากการเชื่อมต่อแ่ง zygomatic ของกระดูกแก้มเข้ากับ แ่ง zygomatic ของกระดูกขมับ syn: arcus zygomaticus
- zygomatic bone กระดูกแต่ละข้างของหน้าใต้ตาลงมา เป็นสิ่งที่กำหนดลักษณะโหนกแก้มสูงหรือต่ำ syn: malar bone, os zygomaticum
- zygomatic process 1. แ่งบาง ๆ ยื่นออกมาจากกระดูกขมับที่ต่อกับส่วนที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส 2. ส่วนของกระดูกแก้มที่ช่วยในการเชื่อมต่อให้เป็นกระดูก zygoma
- zygomaticus** ไชกอเมทิกัส (L.) กล้ามเนื้อที่ทำหน้าที่ดึงริมฝีปากบนขึ้นข้างบนและออกด้านข้าง
- zygopteran** ไชกอปเทราน แมลงปอเข็ม(damselfly) อยู่ในอนุอันดับ Zygoptera

zygosphere	ไซกอสเฟียร์ แง่บน neural arch ของกระดูกสันหลังแต่ละข้อ ทำหน้าที่รับการต่อสัมผัสกับ zygantra ของข้อข้างเคียง พบในพวกสัตว์เลื้อยคลานบางชนิด ดู zygantra
zygospore	ไซโกสปอร์ ไซโกตที่เกิดจากการรวมกันของเซลล์เพศผู้และเพศเมียที่ขนาดและรูปร่างเท่ากัน พบในพวกโปรโตซัวบางชนิด และในพวก Phycomycetes ซึ่งไซโกตจะมีผนังเซลล์หนา
zygote	ไซโกต (Gr.zygotos-การเชื่อมต่อ) 1. การปฏิสนธิของไข่ 2. เซลล์ที่มีจำนวนโครโมโซมเป็นแบบ diploid เป็นผลเนื่องมาจากการรวมกันของเซลล์เพศที่มีจำนวนโครโมโซมเป็นแบบ haploid
zygotene	ไซโกทีน ไซกอลทีน ระยะที่สองของการแบ่งเซลล์แบบไมโอซิสช่วงแรก (1 st meiotic division) เป็นระยะต่อจาก leptotene มีการจับคู่เหมือนของโครโมโซม และมีการไขว้เปลี่ยนโครมาทิด syn: synapsis, syndesis
zygotic	ไซกอลิก เกี่ยวข้อง หรือเป็นของ หรือเกิดมาจากไซโกต
zymase	ไซเมส (Gr.zyme-หมัก + ase-เอนไซม์) กลุ่มของเอนไซม์ที่ทำหน้าที่เร่งปฏิกิริยาสารพวกคาร์โบไฮเดรต ในกรณีที่มีออกซิเจนจะได้พลังงาน คาร์บอนไดออกไซด์ และน้ำ ในกรณีที่ไม่มีออกซิเจนจะได้พลังงาน แอลกอฮอล์ หรือกรดแลกติกและน้ำ พบในยีสต์ แบคทีเรียพืชชั้นสูง และสัตว์
zyme	ไซเม (Gr.-หมัก) 1. เอนไซม์ หรือหมัก 2. ตัวกระทำที่ก่อให้เกิดโรคติดเชื้อ
zymogen	ไซโมเจน (Gr.zyme-หมัก + gennan-ผลิต) สารที่เป็นต้นกำเนิดของเอนไซม์ อยู่ภายในไซโทพลาซึมของเซลล์ในรูปของแกรนูลขนาดต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับชนิดของเซลล์ที่ทำหน้าที่ผลิต เช่น pepsinogen ซึ่งผลิตโดยเซลล์ของต่อมในกระเพาะอาหาร เมื่อได้รับการปลุกฤทธิ์จะเปลี่ยนเป็นเอนไซม์ pepsin
zymology	ไซโมโลยี วิทยาเอนไซม์ คือ วิทยาศาสตร์ว่าด้วยการศึกษาชนิดและการทำงานของเอนไซม์ syn: enzymology